

ရသစာပေမှ ရသနှင့်အသိအမြင်သဘော

*Nwet Nwet Yee

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ရသစာပေတွင်တွေ့ရသော ရသသဘောကို ရှေးအစဉ်အလာကျမ်းများ၏အဆိုများဖြင့် ဦးစွာတင်ပြဆွေးနွေးထားပါသည်။ ထို့နောက်ရသစာပေတစ်ရပ်ကိုထိတွေ့ခံစားပြီးခံစားမှုနှင့်အတူတစ်ပါတည်း သိမြင်ခံစားလိုက်ရသော ဘဝအသိသဘောတရားများကိုလည်း အဆင့်ဆင့် ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင်ရသနှစ်သက်ခြင်းသက်သက်၏သဘောနှင့် ဘဝအသိအာနိသင်ပါသောရသ သဘောများကိုပါ ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ။ ရသ၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ စာပေ၊ ခံစားမှု၊ ဘဝအသိ၊ အာရုံ

နိဒါန်း

ရသသည် လူစိတ်ကိုညှို့ငင်ဖမ်းစားတတ်သော သဘောရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ရသဖန်တီးသူတို့သည် ရသပညာကိုဖော်ထုတ်၍ လူ့လောကကိုအကျိုးပြုအောင် ဖန်တီးခဲ့ကြပါသည်။ ရသဟူသည် ပါဠိစကားဖြစ်ပြီး မြန်မာအဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် အရသာ နှစ်သက်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ အနောက်တိုင်းရသစာပေတွင်မူရသကို Aesthetics ဟုခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့ကြပါသည်။ ဂရိဘာသာစကား Aesthetikos မှဆင်းသက်လာသောဝေါဟာရဖြစ်ပြီး တိုက်ရိုက်အာရုံခံစားခြင်းဟုအဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ (မြဝင်း၊ ဒဿန၊ ၂၀၀၈၊ ၁၅) မြန်မာတို့သည် ရှေးအစဉ်အလာကပင်ပါဠိသက္ကတကျမ်းများကို လေ့လာခဲ့ကြရာ ရသပညာပိုင်းတွင်လည်းပါဠိသက္ကတကျမ်းများကိုပင်လေ့လာခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာစာပေတွင် သုဗောဓာလင်္ကာကျမ်းကို အခြေခံ၍အလင်္ကာကျမ်းများကို ရေးသားလာခဲ့ကြရာ ထိုကျမ်းများတွင် ရသ သဘောများကိုတွေ့ရပါသည်။ မြန်မာစာပေအတွင်းသို့ ပုဂံခေတ်ကတည်းက အလင်္ကာကျမ်းများရောက်ရှိနေသည်ကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၀၄ ခု၊ အေဒီ ၁၄၄၂ တွင်ရေးထိုးခဲ့သော ပုဂံမြို့ဝက်ကြီးအင်း၊ တက်နွဲ့ကျောင်း ကျောက်စာအရ သိရှိရပေသည်။ မြန်မာတို့ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသော အလင်္ကာကျမ်းများတွင် ရသ သဘောကို ဘာဝ၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့နှင့် ဆက်စပ်တင်ပြထားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။

ရသစာပေမှ ရသနှင့်အသိအမြင်သဘော

သက္ကတအလင်္ကာကျမ်းများတွင်ရသဖြင့် ထုံမွှမ်းရေးဖွဲ့ထားသော ရသပဓာနစာပေကို ချစ်ဇနီးနှင့် တူသောစာပေဟုခေါ်ကြပါသည်။ချစ်ဇနီးသည် မိမိဆောင်ရွက်စေလိုသောလုပ်ငန်းတစ်ခုကိုဆောင်ရွက်ရန် မင်းကဲ့သို့လည်း အမိန့်မပေး၊ မိတ်ဆွေကဲ့သို့လည်း အကြံမပေးဘဲနှစ်သက်ဖွယ်၊ စွဲလမ်းဖွယ်အရသာကို ပေးပြီးဆောင်ရွက်စေသည်။ ရသဖြင့်ယစ်မူးစေပြီးမှလိုရာသို့ဆောင်ရွက်ရန် အားထုတ်သည်ဟုဆိုပါ သည်။ (ရွှေအောင်၊ ဦး၊ ၁၉၈၆၊ ၃၈) ထို့ကြောင့် ရသပဓာနစာပေတွင် ရသသည် လူတို့၏

* Lecturer, Dr. Department of Myanmar, Hinthada University

စိတ်အာရုံကို ဆွဲဆောင်ခေါ်ယူကာ သိစရာအာရုံနှင့် သိစိတ်တို့ကိုရသ၏စွမ်းအားဖြင့် တစ်သားတည်း ကျအောင်ပေါင်းစပ်ပေးသည်။

သိစရာအာရုံနှင့်သိစိတ်တို့ကို တစ်သားတည်းကျအောင် ဖန်တီးပေးသောရသဟူသည် သဘင်၊ ဂီတ၊ စာပေစသည့် အနုပညာလက်ရာတစ်ရပ်ရပ်ကိုကြည့်ရှုနားဆင်ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် ရရှိလာသည့် နှစ်သက်မဖြစ်သည်။ ရသသည်စိတ်ကိစ္စဖြစ်သည်။အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့နက်နဲသည်။ ရသခံစားမှုသည် ထူးခြားသောခံစားမှုဖြစ်ပါသည်။ ပြင်ပလောကတွင် သာယာမှုနှစ်သက်သည်။ မသာယာလျှင် မနှစ်သက်။ ရသသဘောတွင်မူ မသာယာမှုနှင့်ယှဉ်၍လည်း နှစ်သက်တတ်သည်။ ထိုးခန်းကြိတ်ခန်း၊ အလွမ်းအဆွေး၊ သွေးသံ ရဲရဲသောမြင်ကွင်းများသည်ပင် လက်ရာမြောက်သော အနုပညာပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသော အခါနှစ်သက်ကြမြဲဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်ရသသည် နှစ်သက်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ခံစားမှုပင် ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြသည်။ ဤသည်မှာ အနုပညာလောကမှရရှိသော ထူးခြားသည့်ရသ သဘောပင်ဖြစ် သည်။

ထိုရသနှစ်သက်ခြင်းသဘောကို ရသပညာကျမ်းများက လူတို့၏စိတ်တွင် ကိန်းအောင်းနေ သည့် ဌာယီဘာဝ ၉ ပါးနှင့်ယှဉ်တွဲဖော်ပြတတ်ကြသည်။ (ရွှေအောင်၊ ဦး၊ ၁၉၈၆၊ ၂၅၆-၂၅၇) ထို့ကြောင့် အလင်္ကာကျမ်းများတွင် ရတိဌာယီဘာဝ-သိင်္ဂီရရသ၊ ဟဿဌာယီဘာဝ-ဟဿရသ၊ သောကဌာယီ ဘာဝ-ကရုဏာရသ၊ ကောဌာယီဘာဝ-ရဒ္ဒရသ၊ ဥဿဟ ဌာယီဘာဝ-ဝီရရသ၊ ဘယဌာယီဘာဝ-ဘယာနကရသ၊ ဇိဂုစ္ဆာဌာယီဘာဝ-ဝိဘစ္ဆရသ၊ ဝိမှယထာယီဘာဝ-အဗ္ဗုတရသ၊ သမဌာယီဘာဝ-သန္တရသဟူ၍ ရသကိုးပါးကိုဖော်ပြကြသည်။ ရသ ၁၀ ပါးဟူသော အယူအဆလည်း ရှိသည်။ ရသ ၉ ပါးတွင် ဝစ္ဆလရသ(ဝစ္ဆလရသ) သားအမိသားအဖ၊ မောင်နှမညီအစ်ကို၊ ဆရာတပည့် အစရှိသည်တို့၏ ချစ်ခြင်းမေတ္တာကို ရသတစ်ပါးအဖြစ်ထည့်သွင်း၍ ရသ ၁၀ ပါးဟုဆို ကြသည်။ အချို့ကလည်း သန္တရသသည်သာလျှင် ရသအားလုံး၏အချုပ်ဖြစ်သည် ဟုဆိုကာ ရသ ၁ ပါးရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ (ရွှေအောင်၊ ဦး၊ ၁၉၈၆၊ ၁၃၆)

အရှင်ကုမာရရေးသားသော အလင်္ကာပန်းကုံးတွင် သိင်္ဂီရ ရသနှင့် ပတ်သက်၍-

“ရမ္မဒေသကလာကာလဝေသာဒိ ပဋိသေဝနာ၊ မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသောအရပ်၊ မွေ့လျော် ဖွယ်ကောင်းသော ကခြင်း၊ သီချင်းတီးမှုတ်ခြင်း၊ မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသောအချိန်ကာလ၊ မွေ့လျော် ဖွယ်ကောင်းသော အသွင်အပြင်စသည်တို့ကို မှီဝဲခြင်းကြောင့် အညောညရတ္တာနံ၊ အချင်းချင်းတပ် နှစ်သက်ကြကုန်သော၊ ယုဝါနံ၊ ယောကျ်ားပျို၊ မိန်းမပျိုတို့၏၊ ပမောဒေါ၊ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ ရတိ၊ ရတိဌာယီဘာဝဟူ၍၊ ဥစ္စတေ၊ ဆိုအပ်၏။ ယုတျာ (ထိုရတိဌာယီဘာဝနှင့်) သင့်လျော်သောအား ဖြင့်၊ နိဗန္ဓာ၊ ဖွဲ့စီရင်အပ်ကုန်သော၊ တေဘာဝါနု ဘာဝါ၊ ထိုဗျာဘိစာရီဘာဝ၊ သာတ္တိကာဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့သည်၊ နံ၊ ထိုရတိဌာယီဘာဝကို၊ ပေါသယန္တိ၊ တိုးပွားစေကုန်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့တိုးပွားစေအပ်သော ရတိဌာယီဘာဝသည်၊ သိင်္ဂီရောနာမရသော၊ သိင်္ဂီရရသမည်သည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။”ဟုဆိုသည်။ (ကုမာရ၊ အရှင်၊ ၁၉၉၀၊ ၄၃၉-၄၄၀) သန္တရသနှင့်ပတ်သက်၍-

“မေတ္တာဒယာမောဒါဒိသမ္ဘဝေါ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ ပီတိ(မုဒိတာ)စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော၊ သမော၊ ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးခြင်းသည်၊ ဌာယီဘာဝေါ၊ ဌာယီဘာဝမည်၏။ ဘာဝါဒိဟိ၊ သင့်လျော် သော ဘာဝ၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့ဖြင့်၊ တဒုက္ကံသော၊ ထိုသမထာယီဘာဝ၏၊ တိုးပွားလွန်းကဲခြင်း သည်၊ သန္တော၊ ဖြစ်ခဲ့သော်၊ သန္တနိသေဝိတော၊ သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ မှီဝဲအပ်သော၊ သန္တော၊ သန္တ ရသမည်၏။”(ကုမာရ၊ အရှင်၊ ၁၉၉၀၊ ၄၆၉)

ဟုဆိုထားပါသည်။

ဆရာဇော်ဂကမူ မြန်မာတို့ပြောလေ့ရှိသော အလွမ်း၊ အဆွေး၊ အသော ဟူသည်မှာ ရသပင် ဖြစ်ကြောင်းကို-

“အလွမ်း၊ အဆွေး၊ အသော ဆိုသည်မှာ အခြားမဟုတ်ပါ။ စာပေလောက၌ ပြောဆိုနေကြ သော အလင်္ကာကျမ်းထွက်ရသဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ရသဆိုသည်မှာ စာတတ်ပေတတ်တို့သုံးစွဲကြ သော မူလသက္ကတဘာသာစကားဖြစ်၍ အလွမ်း၊ အဆွေး၊ အသော ဆိုသည်မှာ မြန်မာအရပ်သားတို့ နားလည်သည့်အတိုင်း သုံးစွဲလာကြသော အမျိုးဘာသာ အရပ်စကား ဖြစ်ရာ ထိုစကားနှစ်ရပ်သည် ပညတ်အရာသာကွဲ၍သဘောမှာ မကွဲအတူတူပင် ဖြစ်သည်ဟုယူပါသည်။”(ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၄၊ ၂၈၅)

ဟုဆိုထားပါသည်။ ထို့ပြင် ဆရာဇော်ဂျီက သိင်္ဂီရ ရသ၊ ဝီရ ရသ၊ အမျှတရသ၊ သန္တရသတို့ကို အလွမ်းရသ၊ ကရုဏာရသ၊ ဝိဘစ္ဆရသ၊ ဘယာနကရသတို့ကို အဆွေးရသ၊ ဟဿရသကို အသော ရသဖြစ်သည်ဟု ခွဲခြားဖော်ပြထားပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ အနုပညာလောကမှရရှိသောရသကို ဆရာဇော်ဂျီက နှစ်သက်ခြင်းသက်သက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသောရသနှင့် ဘဝအာနိသင်ပါသော နှစ်သက်ခြင်းရဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲထားသည်။ ဘဝ အာနိသင်ပါသော ရသစာပေကိုဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် ရသနှစ်သက်ခြင်းကိုခံစားပြီး ဘဝအသိအမြင်၊ လောက အသိအမြင်ထက်မြက်လာပုံကို-

“ရသစာပေကောင်းကိုဖတ်ရလျှင် ပတ်ဝန်းကျင်ကိုလည်း သတိပြုမိလာနိုင်စရာရှိပါသည်။ လောဘ ထွက်သူသည် မိမိလောဘထွက်သည်ကိုသတိပြုမိလျှင်၊ ဒေါသထွက်သူသည်မိမိဒေါသထွက်သည် ကို သတိပြုမိလျှင်၊ မာနတတ်သူသည် မိမိမာနတတ်သည်ကို သတိပြုမိလျှင် ဆင်ခြင်တတ်ခြင်း ရှိလာ၍ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာနတို့၏ အပူအလောင်မှသက်သာရာရနိုင် သည်ဟု ပညာရှိတို့ ဆိုကြသည်။ ထိုနည်းတူစွာပတ်ဝန်းကျင်ကိုသတိပြုမိသူသည် မိမိ၏ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံးကို သုံးသည့် အခါတိုင်းဆင်ခြင်တတ်ခြင်းရှိလာ၍ မိမိတစ်ဦးတည်း၏အကျိုးစီးပွားအတွက်သာမက ပတ်ဝန်းကျင် ၌ မိမိကဲ့သို့ သုခ၊ ဒုက္ခအမျိုးမျိုးနှင့် ကျင်လည်နေကြကုန်သော သတ္တဝါခပ်သိမ်း၏အကျိုးစီးပွား အတွက်လည်း ကြည့်တတ်၊ မြင်တတ်၊ ကရုဏာဖြစ်တတ်လာနိုင်စရာ အကြောင်းရှိသည်ဟုထင်ပါ သည်။”(ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၄၊ ၂၅၃)

ဟုဆိုထားပါသည်။ ဤနည်းဖြင့် အဆင့်အတန်းရှိသော ရသစာပေကောင်းများသည် ဖတ်ရှုခံစား သူတို့၏ တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုကို တိုးတက်မြှင့်မားစေပါသည်။

အသိအမြင်ဆိုသည်မှာ လူတို့၏တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုဘဝအသိပင်ဖြစ်သည်။ လူတို့သည် မွေးဖွား လာချိန်ကတည်းက တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ပင်ကိုဗီဇဝါသနာချင်းမတူညီကြပေ။ ဗီဇဝါသနာချင်းမတူသော လူတို့သည် မိမိတို့၏ဘဝတွင်မတူညီသော ပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားအရပ်ရပ်တို့နှင့်တွေ့ကြုံသောအခါ တစ်ခါတစ်ရံသတိပြုမိသည်များရှိသကဲ့သို့ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကြားသိမြင်သိဖြင့် သာမန်မျှတွေ့ကြုံ မှတ်သားမိသည်များလည်းရှိတတ်ပေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင်မ မိမိဘဝတွင် ကိုယ်တိုင်ခံစားသိမြင်ရ သောကြောင့် နက်ရှိုင်းသောခံစားသိ(ဘဝအသိ)များကိုရရှိတတ်ကြသည်။ ထိုအသိအမြင်များအနက် သာမန်မျှကြားသိမြင်သိဖြင့်သိရှိရသော အသိများသည် တစ်ခဏမျှသာ ပျောက်ကွယ်သွားတတ်ကြ၍ ဘဝတွင်ကိုယ်တိုင်ခံစားသိမြင်ရသော အသိအမြင်များသည်စွဲမြဲခိုင်ခံ့သောသဘောရှိသည်။ အဆင့် အတန်းရှိသော ရသစာပေကောင်းများကို ဖတ်ရှု၍သိမြင်ရသော အသိအမြင်များသည်ဘဝတွင် ကိုယ်တိုင်ခံစားသိမြင်ရသော အသိအမြင်များကဲ့သို့ စွဲမြဲခိုင်ခံ့သောသဘောရှိပါသည်။

ဦးအောင်ရွှေက ရသစာပေတွင် ရသနှင့်အသိအမြင်များ ပေါင်းစပ်ပါဝင်နေသည်ကို-

“ရသလောကတွင် အလှသည်ပင် ဉာဏ၊ ဉာဏသည်ပင် ဘဝဖြစ်သည်။ အလှ၊ ဉာဏ၊ ဘဝ ဤသုံးမျိုးတို့သည် ရသ၏မျက်နှာပြင်များဖြစ်ကြသည်။ . . . ဘဝဆိုသည်မှာ ရှိခြင်း၊ ဉာဏ ဆိုသည်မှာသိခြင်း၊ အလှဆိုသည်မှာနှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ခြင်းတို့ပင်ဖြစ်သည်။ . . . လောကလွန် သဘာဝတွင် ဤသုံးမျိုးတို့သည် သီးခြားစီမဖြစ်နိုင်ဘဲ ရသ၏မျက်နှာပြင်များအနေဖြင့် တပေါင်းတည်းဖြစ်ကြသည်။”(ရွှေအောင်၊ ဦး၊ ၁၉၈၆၊ ၁၆၈)

ဟုလည်းကောင်း၊ ရသစာပေတွင် ပါဝင်သောအဖွဲ့အနွဲ့၊ အလှအပရသတို့မှတစ်ဆင့် စာရေးသူဆိုလို သောဦးတည်ချက်ကို စာဖတ်သူအလိုအလျောက် သိမြင်နိုင်သော သဘောကို-

“ကဗျာပါ သဒ္ဒါနှင့်အနက်တို့က စာဖတ်သူ(သို့)နာသူကို စာဆို၏နှလုံးသွင်းအနက်ဆီသို့ ခေါ်ဆောင်သွားသဖြင့် စာဖတ်သူ(သို့)နာသူက အလိုအလျောက်တိုက်ရိုက်အနက်ကို ကျော်လွန်ကာ သိဆက်အနက်ကို သွယ်ဝိုက်ယူမိရက်သားဖြစ်နေသည့်သဘောဖြစ်သည်။ ကဗျာကောင်းများသည် စာဆို၏နှလုံးသွင်းကို မည်သည့်အခါမှတိုက်ရိုက်ဖော်ပြခြင်းမပြုကြ ချေ။ သွယ်ဝိုက်၍သာဖော်ပြ ကြသည်။ သွယ်ဝိုက်၍ဖော်ပြသော်လည်း နှလုံးသွင်းအနက်သည် ဖတ်သူ၊ နာသူ အလိုအလျောက်သိလောက်အောင် ပေါ်လွင်လေသည်။”(ရွှေအောင်၊ ဦး၊ ၁၉၈၆၊ ၂၁)

ဟုလည်းကောင်းဆိုထားပါသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ စာရေးဆရာ၏ အနုပညာစွမ်းရည်ဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသောရသစာပေတွင်ပါသည့် အလှအပသဘောကြောင့် စာဖတ်သူတို့သည် ရသစာပေတွင် အာရုံဝင်စားလာကြသည်။ အာရုံဝင်စား လာရာမှ အာရုံပိုင်းနှင့် အာရမ္မဏိကပိုင်းတို့သည် တဖြည်းဖြည်းတစ်ထပ်တည်းကျလာသည်။ အာရုံ ပိုင်းနှင့် အာရမ္မဏိကပိုင်း(သိစိတ်)တို့ တစ်ထပ်ထည်းကျသွားသောအခါ ရသစာပေတွင်ပါဝင်သော လောကတစ်ခုလုံးသည် စာဖတ်သူ၏လောကဖြစ်သွားသည်။ စာဖတ်သူ၏ရင်တွင်းတွင်ရှိသော သိစရာ အာရုံအကြောင်းများသည် ပဓာနအာရုံအဖြစ်ယူအပ်သော အာလမ္မဏဝိဘာဝနှင့် အခြံအရံအကြောင်း ဟုယူအပ်သော ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝများဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ ထိုအာလမ္မဏဝိဘာဝ၊ ဥဒ္ဓိပနဝိဘာဝ၊ အနု ဘာဝနှင့်ဗျာဘိစာယီဘာဝတို့သည် ပရိသတ်ရင်တွင်းရှိ ဌာယီဘာဝနှင့်တွေ့ဆုံသောအခါ ရသအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထို့နောက်ရသစာပေက ညွှန်းဆိုသောဘဝအသိကိုရရှိလာပေသည်။ ဤနည်းဖြင့် ရသစာပေတွင် အလှသည်ပင် ဉာဏ၊ ဉာဏသည်ပင်ဘဝဖြစ်လာသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော အနုပညာလက်ရာ(လှပသောအဖွဲ့အနွဲ့)များကြောင့် ရသနှစ်သက်ခြင်းကိုခံစားရပြီး စာရေးသူညွှန်းဆို သော လောက၏အရိတရားများကိုစာဖတ်သူတို့သိမြင်လာခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဤနည်းဖြင့် အနုပညာ လက်ရာ(ရသစာပေ)တွင် အလှ၊ ဉာဏ၊ ဘဝတို့သည် ရသ၏မျက်နှာပြင်များဖြစ်ကာ ရသစာပေက သွယ်ဝိုက် ညွှန်းဆိုသောအချက်ကို စာဖတ်သူတို့အလိုအလျောက် သိမြင်လာကြရပါသည်။

ဆရာဇော်ဂျီကမူ ရသစာပေတွင် ရသနှင့်အသိအမြင်ဆက်စပ်မှုသဘောကို-

“ရသစာပေနှင့်အနုပညာပိုင်း၌ ဘဝအသိဆိုသည်မှာအခြားမဟုတ်။ လူ့ဘဝနှင့်စပ်၍သော် လည်းကောင်း၊ လောကသဘာဝနှင့်စပ်၍သော်လည်းကောင်း ဉာဏ်ရှိသူတို့၏ဘဝအတွေ့ အကြုံမှ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော ခံစားမှုကိုမှီလျက် ရလာအပ်သော အသိတစ်မျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။”(ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၄၊ ၂၉၂)

ဟုဆိုပါသည်။ ထိုအဆိုအရ အနုပညာပိုင်း၌ရရှိသော ဘဝအသိဆိုသည်မှာ အနုပညာခံစားသူ၏ ဘဝအတွေ့အကြုံ၊ ခံစားမှုရသ ရင်ထဲတွင်ကိန်းအောင်းနေသော ဌာယီဘာဝတစ်မျိုးမျိုးသည် အလှအပ ရသကြောင့် နိုးကြားလာသော ထိုခံစားမှုကိုမှီ၍ ဘဝအသိသည်လည်း ခံစားသိမြင်လာရပေသည်။ ထိုခံစားမှုကိုမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောအသိသည်ပင် အနုပညာမှရရှိသော ဘဝအသိဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ရသစာပေ(အနုပညာ)တို့ကိုခံစားရင်း ရရှိသောဘဝအသိသည် ဘဝတွင်ကိုယ်တိုင် တွေ့ကြုံခံစား၍သိရသောအသိနှင့်တူကြောင်းကိုလည်း ဆရာဇော်ဂျီက-

“ရသစာပေ၌ ဒိဋ္ဌလောကတွင် ပရိသတ်မကြုံဖူးသေးသော လောကအမူအရာ၊ လူ့အမူအရာ အဖွဲ့အနွဲ့တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကြုံဖူးသော်လည်း သတိမပြုမိသော ထိုအမူအရာ အဖွဲ့အနွဲ့တို့ ကိုသော်လည်းကောင်း ဖတ်နိုင်နာနိုင်ကြ၍ ရသအတွေ့အကြုံအမျိုးမျိုးကို ရနိုင်ကြသည်ဖြစ်ရာ ဆား၏အငန်သဘောကိုလျှာ၏ခံစားမှုမှ သိရသကဲ့သို့ ဘဝအကြောင်းအမျိုးမျိုး ကိုလည်း သိလာနိုင်သည်ဟုယူပါသည်။”(ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၄၊ ၂၈၂)

ဟုဆိုထားပါသည်။ ရသစာပေသည် ဆား၏အငန်သဘောကို လျှာ၏ခံစားမှုမသိရသကဲ့သို့ သိမြင်နိုင် ခြင်း၊ ဖတ်သူနာသူအလိုအလျောက် သိမြင်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် တိုက်ရိုက်အာရုံခံစားနိုင်သည်။

အနောက်တိုင်းရသစာပေတွင်လည်း “ဘော်ဂါဒင်ကရသက တိုက်ရိုက်အာရုံခံစားခြင်း” (မြဝင်း၊ (ဒဿန)၊ ၂၀၀၈၊ ၁၅) ဟုဆိုထားပါသည်။

ဆရာဇော်ဂျီက ရသ၏အခြေခံသဘောလက္ခဏာများနှင့်ပတ်သက်၍-

“တအိအိပျံတက်သွားသော မီးပုံပျံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရောင်စုံပဒေသာပျံကျလာသော မီးပန်းများ ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပြန်ငါတစ်ပြန် အကျောက်အကန်ကစားကြသော ဘောလုံးပွဲကိုသော် လည်းကောင်း၊ ခေတ်မီရေကူးကန်စင်မြင့်မှ ဒိုင်ဗင်ထိုးချပုံကိုသော် လည်းကောင်း မြင်ရသူသည် နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင်လည်း နှစ်သက်စရာသက်သက် သာဖြစ်သည်ဟုထင်ပါသည်။” (ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၄၊ ၂၇၇-၂၇၈)

ဟုဖော်ပြထားပေသည်။

ဆရာဇေယျက အလှနှင့်ရသဆောင်းပါးတွင် အလှအပသဘောဆောင်သော အရာဟူသမျှတို့ သည် ရသကိုဖြစ်စေ၍ ထိုရသသည်ပင် လူသားတို့အား ရိုင်းစိုင်းကြမ်းတမ်းသောဘဝမှ ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့သောဘဝသို့ ပြောင်းလဲပေးနိုင်စွမ်းရှိကြောင်းကို-

“သဘာဝ၏အလှကလေးများကို ပညာရှိများက ရသဟုခေါ်ကြသည်။ ထိုရသသည်ပင် လူတို့အား ကြမ်းတမ်းရိုင်းပဲသောဘဝမှ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သောဘဝသို့ရောက်အောင် ဆောင်ပို့ သောသတ္တိထူး ဖြစ်ပေသည်။” (ဇေယျ၊ ခုနှစ်မပါ၊ ၁၀၆)

ဟုလည်းကောင်း၊

“ကမ္ဘာကြီး၌ ဒေါသအမျက် ချောင်းချောင်းထွက်လျက် သတ်ပါမည်ဟု ဓားတစ်လက်ကိုင် နေရာမှချိုးကူသံလေးကိုကြားမိ၍ မဖြစ်ပွားခဲ့သောလူသတ်မှုများ၊ ဓားပြတိုက်မည်ဟုလက်နက် အစုံနှင့်အသွားလမ်းတွင် ယာခင်းထဲက ရွတ်ဆိုလိုက်သော ဘုရားရှိခိုးသံကိုကြား၍ မတိုက်ဖြစ်သော ဓားပြမှုများ၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးဝါးစားချင်လောက်အောင် အသဲနုလုံးတွင်းထဲသို့ အမိုက်မှောင်ကြီးတိုးဝင် လာခိုက် ဖြူစင်သောတိမ်တိုက်လေးကို မြင်မိသဖြင့် အလင်းရောင်ရရှိခဲ့သည့်အမှုများ များစွာပင်ရှိ ပေလိမ့်မည်။” (ဇေယျ၊ ခုနှစ်မပါ၊ ၁၁၁-၁၁၂)

ဟုလည်းကောင်းဖော်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် လှပသာယာခြင်းသဘောကိုဆောင်သော အရာဟူသမျှ တို့သည် လူတို့၏စိတ်အာရုံကို ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ ရသနှစ်သက်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ စိတ်စေ တသိက်သို့ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့တတ်သည်။ ရသ၏စွမ်းအားသည် လူ့စိတ်နှင့်လောကကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင် စွမ်းရှိသည်။

ရသသည် လူ့စိတ်နှင့်လောကကို ပြောင်းလဲနိုင်ပုံများအနက် ပါဠိဘာသာသီချင်းစားသား ကြောင့် ခေမာဒေဝီရဟန္တာမဖြစ်ရပုံ၊ လယ်စောင့်မိန်းမတစ်ဦး၏ သီချင်းသံကြောင့် ခရီးသွားရဟန်း ခြောက်ကျိပ်တို့ အရဟတ္တဖလ်သို့ရောက်ရပုံ၊ ဆန်ဖွပ်သောမိန်းမပျို၏ရုပ်နာမ်နှင့်စပ်သော သီချင်းကျူး ရင့်သံကြောင့် ယောက်ျားတစ်ဦး ပစ္စေကဗုဒ္ဓဖြစ်ရပုံ များတွင် အထင်အရှားတွေ့မြင်နိုင်လေသည်။ (လွန်း၊ ဆရာ၊ ၁၉၁၀၊ ၉၀-၉၁)

မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)က အနုပညာလက်ရာများမှ ခံစားရရှိသော ရသစွမ်းအားကြောင့် လူတို့၏ စိတ်အာရုံများ ပြောင်းလဲသွားရပုံကို-

“စိတ်ထဲက ပေါ်ပေါက်လာသော ရသနှင့်အတူ ဖတ်ရသောဝတ္ထုထဲကလောက၊ ကဗျာထဲက လောက၊ နားထောင်ရသောသီချင်းထဲကလောက၊ ကြည့်ရသော ပန်းချီကားထဲကလောက က ရည်ညွှန်းသော မိမိပတ်ဝန်းကျင်ရှိ တကယ့်လောကကိုပါ ဆက်စပ်သတ်ပြုမိပြီး ချစ်စရာကို ချစ်၊ မုန်းစရာကိုမုန်း၊ သနားစရာကိုသနား၊ ကြည့်နူးစရာကို ကြည့်နူးတတ်သည့်စေတနာမျိုး နိုးကြားလာစေနိုင်ခြင်းသည် ထိုအနုပညာလက်ရာတို့၏ သိမ်မွေ့ထူးခြားသော အာနိသင်ဖြစ် ပါသည်။” (ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)၊ ၁၉၉၇၊ ၁၀၆)

ဟုလည်းကောင်း၊

“ရသစာပေအပါအဝင် အနုပညာလက်ရာများသည် ထမင်းတစ်ပန်းကန်၊ လကဖက်ရည် တစ်ခွက်ကဲ့သို့ လတ်တလောအသုံးဝင်သည့်တန်ဖိုးကို မပေးစွမ်းနိုင်သော်လည်း ရသဟူသော နှစ်သက်မှုနှင့်အတူ စိတ်စေတနာကောင်းများ ပေါ်ပေါက်စေရန်ကား ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ ရသ၏တန်ဖိုးကား ကြီးမားလှပါသည်။”(ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)၊ ၁၉၉၇၊ ၁၀၈)

ဟုလည်းကောင်း ဆိုထားပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ရသသည် လူစိတ်နှင့်လောကကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင် သောအာနိသင်ရှိပါသည်။

လူ့စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ လောကကိုလည်းကောင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးနိုင်သောရသ၏ စွမ်းအားကို ရှေးပညာရှိများက ကောင်းစွာသဘောပေါက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရသမြောက်သော အနုပညာအမျိုးမျိုးကိုဖန်တီးကာ လောကကိုအကျိုးပြုနိုင်အောင် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ရသပညာကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြသည်။ ရသဖန်တီးရှင်၏နက်ရှိုင်းသောခံစားမှု၊ စိတ်ကူးဖြင့်ဖန်တီးထားသည့် အနုပညာ လက်ရာများတွင် သိမ်မွေ့သောအလှအပများပေါင်းစပ်ပါဝင်နေကြသည်။ ထိုသိမ်မွေ့သော အလှအပ များကပင် ရသခံစားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထိုနှစ်သက်ခြင်းရသ သဘောမှာ ထုတ်ဖော်ပြောကြား၍ မရဘဲ ဖတ်ရှုခံစားသူကိုယ်တိုင်၏ ခံစားမှုအတိမ်အနက်ဖြင့်သာလျှင် သိမြင်နိုင်သည်။ ရသသည် သိမ်မွေ့နက်ရှိုင်းသော သဘောရှိသည်။

ဤသို့အားဖြင့် အဆင့်အတန်းရှိသော (သိမ်မွေ့သော)အနုပညာလက်ရာရသစာပေကောင်းများ ကို ခံစားဖတ်ရှု၍ သိမြင်ရသောအသိအမြင်များသည် ရသ၏ဆွဲဆောင်မှုကြောင့် သိစရာအာရုံနှင့် သိစိတ်တို့ တစ်သားတည်းကျကာဘဝတွင် ကိုယ်တိုင်ခံစားသိမြင်ရသကဲ့သို့ အသိအမြင်များကို ခံစား သိမြင်ခွင့်ရကြသည်။ ဘဝတွင်ကိုယ်တိုင်ခံစားသိမြင်နိုင်သကဲ့သို့ သိမြင်ရခြင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်း အသိအမြင်များသည် စိတ်အာရုံတွင် စွဲမြဲခိုင်ခံ့စွာ ကျန်ရစ်ခဲ့ကြပေသည်။

ရသစာပေတွင် ရသနှစ်သက်ခြင်းသက်သက်ကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေသော ရသစာပေများရှိသကဲ့သို့ ရသနှင့်အတူ အသိအမြင်များစွာကို ပေးစွမ်းနိုင်သောရသစာပေကောင်းများစွာရှိပါသည်။ အတွေး အမြင်ပါဝင်သောရသစာပေများသည် အဆင့်အတန်းရှိသောရသစာပေကောင်းများဖြစ်ပြီး ရသစာပေ၏ တန်ဖိုးကိုလည်း မြင့်တက်လာစေပါသည်။ ရသစာပေကောင်းများကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် လောကတွင် တွေ့ကြုံဖူးသော်လည်း သတိမပြုမိသည့် အကြောင်းအရာများကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကြားသိမြင်သိ ဖြင့် သိရှိရသော အကြောင်းအရာများကိုသော်လည်းကောင်း ဘဝတွင်ကိုယ်တိုင်ခံစားသိမြင်ရသကဲ့သို့ သိမြင်နိုင်ခြင်းမှာ ရသဖန်တီးရှင်(စာဆို)၏ နက်ရှိုင်းသော ခံစားမှုစိတ်ကူးဖြင့် ဖန်တီးထားသော အနုပညာလက်ရာ(စာပေ)တွင် အလှအပရသများနှင့်အတူ စေတနာအလျောက် ဘဝအသိအမြင်၊ အတွေးအခေါ်များကို ထည့်သွင်းပေးထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ခံစားသပရိသတ်သည် အဆိုပါ အနုပညာလက်ရာ(ရသစာပေ)မှ ရသကိုခံစားရင်း ဘဝအသိအမြင်များကိုရရှိစေပါသည်။ ရသသည် ခံစားသူပရိသတ်၏ နှလုံးသားတွင်းသို့စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့လာသည်နှင့်အမျှ ရရှိသောဘဝအသိအမြင်သည် လည်း ခံစားသိအဖြစ်နှလုံးသားတွင်းသို့ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့သွားသည်။ ရသသည် နှလုံးသားတွင်းတွင် စွဲထင်ကျန်ရစ်သည်နှင့်အမျှ ဘဝအသိသည်လည်း စာဖတ်သူ၏နှလုံးသားတွင်းတွင် စွဲထင်ကျန်ရစ်ပါ သည်။ ဤနည်းဖြင့် ရသစာပေမှဘဝအသိ(ခံစားသိ)ကိုရရှိစေပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ရသဟူသည်လူသားတို့၏စိတ်တွင် လှုပ်ရှားခံစားရသောခံစားမှုတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။လူသားတို့ သည် အနုပညာလက်ရာများကိုသာကြည့်ရှု၍ ခံစားတတ်ကြသည်မဟုတ်ပေ။ ပြင်ပလောကအတွေ့

အကြံများပေါ်တွင်လည်းခံစားလှုပ်ရှားတတ်ကြလေသည်။ ရသသည်စိတ်ကိစ္စဖြစ်သောကြောင့် သိမ်မွေ့သောသဘောရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးအစဉ်အလာရသပညာရှင်များသည် အနုပညာလက်ရာများကို ထိတွေ့ခံစားရာမှရရှိသော ရသ သဘောများကိုသာ အစဉ်အဆက်ရေးသားတင်ပြခဲ့ကြသည်။ ထိုရသသဘောတို့ကိုလည်း ဘာဝ၊ ဝဘာဝ၊ အနုဘာဝတို့နှင့်ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ရသစာပေတွင် နှစ်သက်ခြင်း သဘောသက်သက်ကိုသာရရှိစေသော ရသစာပေများရှိသကဲ့သို့ ရသနှင့်အတူ အသိအမြင်များ ပေးစွမ်းနိုင်သော ရသစာပေများလည်းရှိကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။

နိဂုံး

ရသခံစားမှုဟူသည်အနုပညာလက်ရာတစ်ခုခုကိုတွေ့ထိခံစားရာမှ ရရှိတတ်သောခံစားမှု တစ်မျိုးပင်ဖြစ်ပါသည်။ အနုပညာလက်ရာဟူသည် စာပေ၊ အတီးအမှုတ်ဂီတ၊ အကပညာစသည့်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိတတ်ပါသည်။ အနုပညာရှင်တို့၏ ဖန်တီးမှုစွမ်းအားအနုပညာ၊ အတတ်ပညာတို့ပေါ်တွင် မူတည်၍ ရသစွမ်းအားနှင့်အသိအမြင် ကွာခြားတတ်သည်လည်းရှိပါသည်။ ထို့ပြင် ရသခံစားသူ ပရိတ်သတ်၏ ဘဝအတွေ့အကြုံ၊ ခံစားနားလည်နိုင်မှု စွမ်းအားများပေါ်တွင်လည်းမူတည်၍ ရသစွမ်းအား နှင့်အသိအမြင်သည် ကွာခြားလိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ကူညီပေးပါသော ပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီး ဒေါက်တာသီဂီရွှေ၊ ဟသာတတက္ကသိုလ်၊ ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီး ဒေါက်တာရီရီသန်း၊ ဟသာတတက္ကသိုလ်နှင့် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီး ဒေါက်တာချိုကြည်သန်း၊ ဟသာတတက္ကသိုလ်အား လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာဌာန၊ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး) ဒေါက်တာတင်တင်ရွှေ၊ ပါမောက္ခဒေါက်တာဥဇ္ဇာမြင့်နှင့် ဟသာတတက္ကသိုလ် သုတေသနဂျာနယ် ဖြစ်မြောက်ရေးအဖွဲ့တို့ကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကုမာရ၊ အရှင်။ (၁၉၅၈)။ *အလင်္ကာပန်းကုံး*၊ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။
ခင်မင်၊ မောင်၊ (၁၉၇၅)။ *၁၉၇၅။ စာပေသမုဒ္ဒရာ၌ လက်ပစ်ကူးခြင်း*၊ ရန်ကုန်၊ အားမာန်သစ်စာပေ။
ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၈၇)။ *ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ(ပဉ္စမတွဲ)*၊ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ဦးစီးဌာန။
ဇေယျ၊ (ခုနှစ်မပါ)။ *ဗမာ့အရေးအနုပညာအသွေး*၊ ရန်ကုန်၊ ဇွဲစာပုံနှိပ်တိုက်။
ဇော်ဂျီ။ (၂၀၀၄)။ *ရသစာပေအဖွင့်နှင့်နိဒါန်း*၊ ရန်ကုန်။ အင်ကြင်းဦးပုံနှိပ်တိုက်။
မြဝင်း(ဒဿန)၊ (၂၀၀၈)။ *ရသပညာနိဒါန်းနှင့် ရသစာတမ်းများ*၊ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်ပုံနှိပ်တိုက်။
ရွှေအောင်၊ ဦး။ (၁၉၈၀)။ *ရသစာပေ၏ရသာ*၊ ရန်ကုန်၊ နေလင်းပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်။
လွန်း၊ ဆရာ၊ (၁၉၁၀)။ *ကဗျာသာရတ္ထသဂြိုဟ်* Rangoon: The Burma Moslem Press.